

VERGİCİNİN DÜNYASI

CIHAT ÇETINKAYA

Kamu lojmanları satılmalı mı?..

1980 sonrası ekonomik, sosyal ve siyasal gelişmelerin bir neticesi olarak kamu kesimindeki çalışan personele lojman verilmesi politik olarak benimsenmiş, bunun sonucu 1980 öncesinde sınırlı sayıda olan ve az sayıdaki kamu personeline tahsis edilen kamu lojmanlarının sayısı süratle artmıştır. 1990'lı yılların başlarında kamu kesiminde çalışanlara tahsis edilmekte olan kamu lojmanı sayısı 330.000 adet civarındadır.

Başlangıçta sosyal devlet anlayışının gereği olarak görünen kamu görevlilerine lojman tahsisi ve lojman edinme politikaları kötü sonuçlar vermeye başlamış ve devletin yeni politikalar üretmesini zorunlu hale getirmiştir. Bugün kamu kesiminde çalışan memur, hizmetli ve sözleşmeli personelin toplam sayısı iki milyonu aşmış durumda. Mevcut lojmanların tahsis edilebildiği kamu görevlisi sayısı ise 330 bin civarındadır. Bunun anlamı kamu kesiminde hizmet veren personelin ancak yüzde 15'i lojmanlardan yararlanabilmekte, geri kalan yüzde 85'lik büyük çoğunluk kendilerine sıra gelmesini beklemektedir. Genellikle lojmanlarda oturan personelin üst dereceli görevliler olduğu dikkate alındığında maalesef devlet düşük gelirli alt kademe memur ile yüksek gelirli üst kademe memur arasındaki farkı daha da artırmış, şu veya bu vesile ile üst kademe görevlisi durumundaki yüzde 15'lik mutlu azınlık lehine bir sonuç yaratmıştır.

Sosyal devletin hedeflerinden birisi herkesin sosyal haklardan eşit yararlanması ve mümkün olduğunda herkese aynı imkanların tanınmasıdır. 1980 öncesi dönemde köylerde öğretmenleri yapılmaması, ormanlık bölgelerde korucu evleri yapılması, sınır bölgelerinde veya dağlık yörelerde görevli güvenlik personeline lojman verilmesi politikası özellikle 1980 sonrasında Ankara, İstanbul, İzmir, Adana, Bursa gibi büyük şehirlerde adeta memur mahalleleri ve lojmanları oluşturulmasına yönelmiş, bunun bir devamı olarak da tüketim kooperatifleri lokaller veya evler süratli çoğalmıştır. Devlet yüzde 85'lik mutsuz ve düşük gelirli çalışanına sağlayamadığı hak ve ve menfaatlerden en azından sosyal devlet anlayışının bir sonucu olarak vazgeçmelidir. Üst düzey yöneticisi

durumundaki idareci ve yöneticilerin politik ve idari mülahazalarla sıkça yer değiştirdikleri dikkate alındığında 79 il ve 800'ün üzerindeki ilçenin ihtiyaç duyacağı kamu lojmanı sayısı kaba bir hesapla her hal ve kârda 20 bin adeti aşmamalıdır. Sınır güvenlik bölgeleri, askeri sahalar, öğretmen evleri, orman ve gümrük sahaları ile hava ve deniz limanlarındaki hizmet konutlarının toplamı iyimser bir tahminle 130 bin civarındadır. Bu durumda korunması, ısınması, bakımı ve onarımı için her yıl bütçesinden trilyonlarca lira kaynak ayrılan ve özellikle üst düzey kamu görevlisine bir ayrıcalıklı gibi sunulan 200 bin adetini üzerindeki lojmanın satılmasında büyük yarar vardır. Devlet, yalnızca bu kadar lojmanın satışından sağlanacak hasılatı işleterek her bir personelin maaşına aylık asgari bu yılın rakamlarıyla 5 milyon lira kira yardımı yapabilir. Aslında sosyal hukuk devleti anlayışının bir sonucu olarak her bir kamu personeline böyle bir kira yardımı yapılması ve yardım miktarının yüksek tutulması çok daha adil olacaktır.

Sadece lojmanlar mı? Bugün kamu nun içindeki "eğitim ve dinlenme tesisi" adı ile inşa edilmiş yalnızca yılın belli aylarında kullanılan, diğer zamanlarda ise koruma bakım, onarım, yenileme ve masraflarla her yıl için maliyeti trilyonları aşan 500'ün üzerinde tesis bulunmaktadır. Bu tesislerin yaklaşık yatak kapasitesi 45 bin civarındadır. Buldukları bölgeler ve tesisler itibarıyla potansiyel değeri yüksek olan eğitim ve dinlenme tesislerinin de değerlerinin akifleşirilerek kullanılmasında yarar vardır.

Kısacası devlet eğer gerçekten kucaklanarak hareketli ve daha fonksiyonel hale getirilmek isteniyorsa lojman, kamp, eğitim ve dinlenme tesisi yapmaktan, inşa etmekten, satın almaktan ve idare etmek yükünden kurtulmalıdır. Hatta lokal işletmeciliği, tüketim kooperatifi işletmeciliği ve muhtelif pazar ve mağaza işletmeciliklerinden vazgeçilmesi, bunun devamında devlet restaurant, otobüs, servis, makam aracı, sağlık ve klinik işletmelerini tamamen özel sektöre devretmelidir. Aksi halde devleti yöneten kadroların lojman, misafirhane, yemekhane ve servis işletmeciliğinden başlarını kaldırmayı gerçek anlamda kamu hizmeti ifa etmelerini beklemek hayal olacaktır.